

“Τρότσκι – Προδομένη Επανάσταση” Γ’ μέρος: Προπαγάνδα, λογοκρισία και καταστολή

του Αλέξη Λιοσάτου

Ο Τρότσκι αναφέρει τις άγρια καταπιεστικές πολιτικές που εφάρμοσε η σκληρή γραφειοκρατική δικτατορία της ΕΣΣΔ, που είναι ντροπή για οποιονδήποτε κομμουνιστή να την υπερασπίζεται ως οποιαδήποτε εκδοχή «σοσιαλισμού». Απαγορευόταν στις γυναίκες να διαμαρτυρηθούν για την άρνηση στο δικαίωμα έκτρωσης, στους δασκάλους να διαμαρτυρηθούν για την έλλειψη σαπουνιού, στους πολίτες να αναφέρονται στον πληθωρισμό. Όλα αυτά τιμωρούνταν με βαριές ποινές ως εγκλήματα ενάντια στο κράτος.

Για το ζήτημα της καταπίεσης της νεολαίας, αναφέρει πως αν ένας νεολαίος στο σχολείο κάνει μια ερώτηση που αμφισβητεί τις μεθόδους του καθεστώτος «παίρνει για απάντηση ένα δυο καλά χαστούκια και σωπαίνει»...

Σε κάθε ίχνος της καθημερινότητας κυριαρχεί «η ολοένα και πιο απαίσια επαγρύπνηση της γραφειοκρατίας ενάντια σε οποιαδήποτε ακτίνα ζωντανής σκέψης, και η αφόρητη ένταση των εγκωμιαστικών ύμνων που δοξολογούν μια θεία πρόνοια στο πρόσωπο του «ηγέτη»...».

Από το 1928 καταγράφονταν αυξανόμενες περιπτώσεις γραφειοκρατικού γκανγκστερισμού και σκάνδαλα που οδηγούσαν τον φτωχό κόσμο σε δυσφορία, ο κόσμος ωστόσο παρέμενε παθητικός. Ένα κομμάτι οφειλόταν στον φόβο, ένα άλλο στην πολιτική «κόπωση» και το αίσθημα ήττας που κυριάρχησε από τις αρχές της δεκαετίας του 1920 με τη διεθνή σταθεροποίηση του καπιταλισμού, την ήττα των επαναστάσεων στις άλλες χώρες και

τη γραφειοκρατική δυστοπία που οικοδομούταν στην ΕΣΣΔ.

Οι 'κατώτεροι' υπάλληλοι και γραφειοκράτες είναι υποχρεωμένοι να μιλούν στον πληθυντικό στους διευθυντές και τα ανώτερα στρώματα της εξουσίας. Οι τελευταίοι μιλούσαν στον ενικό στους 'κατώτερους'. «Πώς μπορούν να ξεχνούν ότι ένα από τα πιο δημοφιλή επαναστατικά συνθήματα στην τσαρική Ρωσία ήταν η απαίτηση για την κατάργηση της χρησιμοποίησης του ενικού από τη μεριά των αφεντικών όταν απευθύνονταν σε κατώτερούς τους!» Η απάντηση είναι πιθανά επειδή οι γραφειοκράτες δεν είχαν καμία σχέση με την επανάσταση, αντίθετα τη μισούσαν και ήθελαν να ξεμπερδεύουν με ό,τι τη θυμίζει.

«...Η ίδια η γραφειοκρατία έχει γίνει ο φορέας του πιο ακραίου, και μερικές φορές του πιο αχαλίνωτου, αστικού ατομικισμού. Ενώ επιτρέπει και ενθαρρύνει την ανάπτυξη του οικονομικού ατομικισμού (δουλειά με το κομμάτι, ιδιωτικά κομμάτια γης, πριμ, παρασημοφορήσεις) την ίδια στιγμή καταπιέζει ανελέητα την προοδευτική πλευρά του ατομικισμού στο βασίλειο της πνευματικής κουλτούρας (τις κριτικές απόψεις, την ανάπτυξη της γνώμης του καθενός, την καλλιέργεια της προσωπικής αξιοπρέπειας)»

Επιστήμονες, φιλόσοφοι, ιστορικοί, οικονομολόγοι, δημοσιογράφοι, στατιστικολόγοι, καλλιτέχνες καταπιέζονται και καταπιέζονται συστηματικά καταστέλλονται συστηματικά. Η λογοκρισία διαπερνά όλη την κοινωνία και την καθημερινότητα.

«Το κεντρικό όργανο του Κόμματος δημοσιεύει ανώνυμα κατευθυντήρια κύρια άρθρα, που έχουν το χαρακτήρα στρατιωτικών διαταγών, για την αρχιτεκτονική, τη λογοτεχνία, τη δραματική τέχνη, το μπαλέτο, για να μη μιλήσουμε για τη φιλοσοφία, τις φυσικές επιστήμες και την ιστορία... Οι μαρξιστές, που θα μπορούσαν να πουν κάτι πολύτιμο και ανεξάρτητο, βρίσκονται στις φυλακές, ή έχουν εξαναγκαστεί στη σιωπή. ... Ακόμα και τις επεξηγηματικές σημειώσεις στα «Άπαντα» του Λένιν τις αλλάζουν ριζικά σε κάθε νέα έκδοση, και τις προσαρμόζουν στα προσωπικά συμφέροντα της κυρίαρχης ομάδας: τα ονόματα των «ηγετών» πάντα

εκθειάζονται, τα ονόματα των αντιπάλων δυσφημούνται. Τα ίχνη καλύπτονται. Το ίδιο γίνεται με τα εγχειρίδια πάνω στην ιστορία του Κόμματος και της Επανάστασης: διαστρεβλώνονται γεγονότα, κρύβονται ή κατασκευάζονται ντοκουμέντα, δημιουργούνται ή καταστρέφονται υπολήψεις...»

Η Ρωσία της δεκαετίας του '30 εξασφάλιζε προνόμια στην κυβερνώσα γραφειοκρατική μειοψηφία, που μετέτρεπε «την ανισότητα σε ένα σπιρούνι για να κεντρίζει (Αλ σαν να λέμε 'να μαστιγώνει') την πλειοψηφία... Η γραφειοκρατία είναι ο καλλιεργητής και ο προστάτης της ανισότητας. Εγκαθιδρύοντας και υπερασπίζοντας τα πλεονεκτήματα μιας μειοψηφίας, παίρνει την αφρόκρεμα για τον εαυτό της, χωρίς να επιτρέπει οποιονδήποτε έλεγχο ούτε στις δραστηριότητες, ούτε στο εισόδημά της.»

Νομοθεσία, Εκλογές και Σοβιέτ

Το σχέδιο του κατά τον Στάλιν «πιο δημοκρατικού συντάγματος στον κόσμο» δρομολογήθηκε τον Ιούνιο του 1936 σε μια ΚΕ, χωρίς να έχει συζητηθεί ούτε στον Τύπο ούτε στο κόμμα. Αλλά από τον Μάρτιο ο Στάλιν είχε δηλώσει ότι « 'χωρίς αμφιβολία θα υιοθετήσουμε το νέο σύνταγμά μας στο τέλος αυτού του χρόνου.' Έτσι, ο Στάλιν γνώριζε με πλήρη ακρίβεια πότε ακριβώς θα υιοθετούνταν το νέο αυτό σύνταγμα, ενώ ο λαός δεν ήξερε τότε απολύτως τίποτε γι' αυτό. Είναι αδύνατο να μη συμπεράνουμε ότι «το πιο δημοκρατικό σύνταγμα στον κόσμο» το επεξεργάστηκαν και το υιοθέτησαν με ένα μη δημοκρατικό τρόπο.» Έπειτα «άνοιξε η συζήτηση» αλλά χωρίς να εμφανιστεί δημόσια ούτε μια κριτική οποιουδήποτε μέλους του κόμματος ή απλού πολίτη, παρά μόνο μηνύματα ευγνωμοσύνης προς τον Στάλιν για την ... «ευτυχισμένη ζωή».

Το νέο σύνταγμα ακολουθεί την ίδια ιστορική πορεία που ακολούθησε η εγκατάλειψη της παγκόσμιας επανάστασης χάρη της Κοινωνίας των Εθνών, η επαναφορά της αστικής οικογένειας, η αντικατάσταση της πολιτοφυλακής με τον μόνιμο στρατό, η αναβίωση των βαθμών και των παρασήμων, και η αύξηση της

ανισότητας. Ενισχύοντας πολιτικά το δεσποτισμό μιας «έξω από τάξεις» γραφειοκρατίας, το νέο σύνταγμα δημιουργεί τις πολιτικές βάσεις για τη γέννηση μιας νέας κατέχουσας τάξης...

Στον πολιτικό τομέα, η διάκριση του νέου συντάγματος από το παλιό είναι η επιστροφή του από το σοβιετικό σύστημα εκλογής στο σύστημα της αστικής δημοκρατίας που βασίζεται πάνω στη λεγόμενη «καθολική, ίση και άμεση» ψήφο ενός εξατομικευμένου πληθυσμού.

Με δυο λόγια, αυτό σημαίνει να εξαλείψεις νομικά τη δικτατορία του προλεταριάτου... Το νέο σύνταγμα θέλει να διαλύσει αυτή την τάξη πολιτικά, μέσα «στο έθνος... Οι μεταρρυθμιστές, βέβαια, αποφάσισαν μετά από μερικές ταλαντεύσεις, να ονομάσουν το κράτος, όπως και πριν, σοβιετικό. Αλλά αυτό δεν είναι παρά ένα χοντρό πολιτικό τέχνασμα που υπαγορεύτηκε από τους ίδιους λόγους για τους οποίους η αυτοκρατορία του Ναπολέοντα συνέχισε να ονομάζεται δημοκρατία.

... Μια γενική κρατική Νομοθετική Συνέλευση στη βάση δημοκρατικών διαδικασιών, είναι μια καθυστερημένη βουλή (ή μάλλον η καρικατούρα της), αλλά με κανέναν τρόπο δεν είναι το ανώτατο όργανο των Σοβιέτ...» Αυτό υποτίθεται γινόταν γιατί η ΕΣΣΔ κάλπαζε προς τον κομμουνισμό και οι τάξεις «είχαν καταργηθεί», αν και σε άλλες δηλώσεις τους οι γραφειοκράτες αντέφασκαν παραδεχόμενοι «καπιταλιστικά υπολείμματα. Ωστόσο, αν είχαν καταργηθεί οι τάξεις (ώστε να καταργηθούν και οι όποιες εκλογικές ανισότητες «θα έπρεπε να προηγηθεί ένα καθαρό και φανερό αδυνάτισμα των καταναγκαστικών λειτουργιών του κράτους. Ωστόσο, γι' αυτό δεν λέγεται κουβέντα ούτε στο νέο σύνταγμα ούτε, πράγμα που είναι πιο σημαντικό, στη ζωή...

Είναι βέβαιο ότι ο νέος χάρτης «εγγυάται» στους πολίτες τις λεγόμενες «ελευθερίες» λόγου, Τύπου, συναθροίσεων και διαδηλώσεων στους δρόμους. Αλλά, καθεμιά από αυτές τις εγγυήσεις έχει τη μορφή είτε ενός βαριού φίμωτρου είτε δεσμών στα χέρια και στα πόδια. Ελευθερία του Τύπου σημαίνει τη συνέχιση μιας άγριας προληπτικής λογοκρισίας, που τις αλυσίδες

της τις κρατάει η Γραμματεία μιας Κεντρικής Επιτροπής που κανείς δεν έχει εκλέξει. Έτσι, η ελευθερία της βυζαντινής κολακείας είναι, βέβαια, πέρα για πέρα «εγγυημένη». Στο μεταξύ, τα αναρίθμητα άρθρα, ομιλίες και γράμματα του Λένιν, που τελειώνουν με τη «διαθήκη» του, θα συνεχίσουν, κάτω από το νέο σύνταγμα, να είναι κλειδωμένα απλά και μόνο επειδή ενοχλούν τους νέους ηγέτες...

Όπως το μαρτυράει η ιστορία, ο βοναπαρτισμός συμβιβάζεται θαυμάσια με την καθολική, και ακόμα με τη μυστική, ψηφοφορία.» Βοναπαρτιστικό καθεστώς είναι όρος που χρησιμοποιείται για μισοδικτατορικά αυταρχικά και αντιλαϊκά καθεστώτα «έκτακτης ανάγκης», που τοποθετούνται μεταξύ «κλασικής αστικής» δημοκρατίας και φασιστικών καθεστώτων. «Η δημοκρατική ιεροτελεστία του βοναπαρτισμού είναι **το δημοψήφισμα**. Από καιρό σε καιρό, παρουσιάζεται στους πολίτες το ερώτημα: **υπέρ** ή **κατά** του ηγέτη; Και ο ψηφοφόρος αισθάνεται την κάνη ενός ρεβόλβερ στο σβέρκο του.

... Το νέο σοβιετικό σύνταγμα που εγκαθιδρύει **το βοναπαρτισμό πάνω σε μια δημοψηφιστική βάση** είναι το πραγματικό στεφάνωμα του συστήματος... Η συντριβή της σοβιετικής δημοκρατίας από μια παντοδύναμη γραφειοκρατία και η καταστροφή της αστικής δημοκρατίας από το φασισμό προκλήθηκαν από μια και την ίδια αιτία: την αργοπορία του παγκόσμιου προλεταριάτου να λύσει τα προβλήματα που του έθεσε η ιστορία... Η επίμονα αυξανόμενη θεοποίηση του Στάλιν είναι, με όλα τα γελοιογραφικά της χαρακτηριστικά, ένα αναγκαίο στοιχείο του καθεστώτος. Η γραφειοκρατία έχει ανάγκη από έναν απαραβίαστο υπερδιαιτητή...»

Και αφού λογοκρίνονταν, παραχαράσσονταν ή αποκρύπτονταν τα γραπτά του Λένιν, «δεν χρειάζεται να μιλήσουμε για άλλους συγγραφείς. Οι χοντροκομμένες και άξεστες διαταγές προς την επιστήμη, τη λογοτεχνία και την τέχνη, θα διατηρηθούν στο σύνολό τους. Η «Ελευθερία της συνάθροισης» θα σημαίνει, όπως και πριν, την υποχρέωση ορισμένων ομάδων του πληθυσμού να εμφανίζονται σε συγκεντρώσεις που καλούν οι αρχές για την υιοθέτηση αποφάσεων προετοιμασμένων από τα πριν. Κάτω από το

νέο σύνταγμα όπως και κάτω από το παλιό, εκατοντάδες κομμουνιστές από το εξωτερικό, που εμπιστεύονται το σοβιετικό «δικαίωμα στο άσυλο», θα παραμένουν στις φυλακές και στα στρατόπεδα συγκέντρωσης για εγκλήματα ενάντια στο δόγμα του αλάθητου.

Στο ζήτημα της «ελευθερίας», όλα θα παραμείνουν όπως και πριν... Ο βασικός σκοπός της νέας συνταγματικής μεταρρύθμισης διακηρύσσεται πως είναι μια «παραπέρα ενίσχυση της δικτατορίας». ... (αλλά)... με την εξάλειψη των τάξεων, δεν πεθαίνει μόνο η γραφειοκρατία, δεν πεθαίνει μόνο η δικτατορία, αλλά το ίδιο το κράτος. Ας δοκιμάσει, ωστόσο, κανείς να ξεστομίσει έστω και ένα υπονοούμενο προς αυτή την κατεύθυνση: η Γκε Πε Ου θα βρει στο νέο σύνταγμα αρκετά άρθρα για να τον στείλει σε ένα από τα αμέτρητα στρατόπεδα συγκέντρωσης...»

Είχε μόλις υλικό λοιπόν για έμπνευση ο Τζ. Όργουελ για να γράψει το «1984», όταν στην ΕΣΣΔ κυριαρχούσε αυτή η δυστοπία...

«... Δεν είναι λιγότερο σημαντική η εγκαθίδρυση της μυστικής ψηφοφορίας. ... Το παλιό σοβιετικό σύνταγμα έβλεπε στην ανοιχτή ψηφοφορία, όπως και στον περιορισμό των εκλογικών δικαιωμάτων, ένα όπλο της επαναστατικής τάξης ενάντια στους αστούς και μικροαστούς εχθρούς». Η μυστική ψηφοφορία για τη διευκόλυνση μιας αντεπαναστατικής μειοψηφίας επιλεγόταν για να περιοριστούν εν μέρει η διαφθορά και οι αυθαιρεσίες των γραφειοκρατών σε βάρος του λαού. «Αλλά ποιόν φοβάται ένας σοσιαλιστικός λαός που τελευταία ανάτρεψε έναν τσάρο, τους ευγενείς και την μπουρζουαζία;...

Σε μια καπιταλιστική κοινωνία, η μυστική ψηφοφορία έχει σαν σκοπό να υπερασπίσει τους εκμεταλλεζόμενους από την τρομοκρατία των εκμεταλλευτών. ... Αλλά σε μια σοσιαλιστική κοινωνία, φαίνεται, ότι δεν μπορεί να υπάρχει τρομοκρατία των εκμεταλλευτών. Από ποιόν είναι αναγκασμένοι να υπερασπίσουν τον εαυτό τους οι σοβιετικοί πολίτες; Η απάντηση είναι καθαρή: από τη γραφειοκρατία. Ο Στάλιν ήταν αρκετά ειλικρινής για να το αναγνωρίσει. Στο ερώτημα: «Γιατί είναι αναγκαίο να είναι

μυστικές οι εκλογές;», απάντησε κατά λέξη: «Επειδή εμείς έχουμε την πρόθεση να δώσουμε στο σοβιετικό λαό πλήρη ελευθερία να ψηφίζει αυτούς που θέλει να εκλέξει».

Έτσι, η ανθρωπότητα μαθαίνει από μια ... αξιόπιστη πηγή πως σήμερα ο «σοβιετικός λαός» δεν μπορεί ακόμα να ψηφίσει αυτούς που θέλει να εκλέξει. Θα ήταν βιαστικό να συμπεράνει κανείς ότι το νέο σύνταγμα θα τους δώσει πραγματικά αυτή τη δυνατότητα στο μέλλον... 'Τι παραμένει από την Οκτωβριανή Επανάσταση', ρωτάει ο Βικτόρ Σερζ, 'αν κάθε εργάτης που επιτρέπει στον εαυτό του να διεκδικήσει κάτι, ή να εκφράσει μια κριτική εκτίμηση, στέλνεται στη φυλακή; Ω, μετά απ' αυτό μπορείτε να εγκαθιδρύσετε όσες μυστικές ψηφοφορίες αγαπάτε!'. Είναι αλήθεια: ακόμα και ο Χίτλερ δεν παραβίασε τη μυστική ψηφοφορία»...

«Καταργώντας τα Σοβιέτ, το νέο σύνταγμα διαλύει τους εργάτες στη γενική μάζα του πληθυσμού. Πολιτικά, τα Σοβιέτ, έχουν χάσει, βέβαια, εδώ και πολύ καιρό τη σημασία τους. Αλλά ... Στις πόλεις, η αντίθεση ανάμεσα στην πολυτέλεια και την έλλειψη φαίνεται πάρα πολύ καθαρά. Η πρώτη φροντίδα της σοβιετικής αριστοκρατίας είναι να απαλλαγεί από τα εργατικά Σοβιέτ και τα Σοβιέτ του Κόκκινου Στρατού. Είναι πολύ πιο εύκολο να αντιμετωπίσει τη δυσαρέσκεια του σκόρπιου αγροτικού πληθυσμού. (Άλλωστε) οι αγρότες των κολχόζ μπορούν, ακόμα και με κάποια επιτυχία, να χρησιμοποιηθούν ενάντια στους εργάτες της πόλης.

Άλλωστε ήδη επί της ουσίας «τα μαζικά Σοβιέτ έχουν εντελώς εξαφανιστεί από το προσκήνιο, έχοντας αφήσει τη λειτουργία του καταναγκασμού στους Στάλιν, Γιάκοντα και σία...»

Η Δημοκρατία στην πολιτική ζωή και το κόμμα

«Η υπόσχεση να δώσουν στο σοβιετικό λαό την ελευθερία να ψηφίσει «αυτούς που θέλει να εκλέξει» είναι περισσότερο ένα λογοτεχνικό σχήμα παρά μια πολιτική φόρμουλα. Ο σοβιετικός

λαός θα έχει το δικαίωμα να εκλέξει τους «αντιπροσώπους» του μόνο από εκείνους τους υποψήφιους που οι κεντρικοί και οι τοπικοί ηγέτες τους παρουσιάζουν κάτω από τη σημαία του Κόμματος. Σίγουρα, στη διάρκεια της πρώτης περιόδου των Σοβιετών, το Μπολσεβίικο Κόμμα άσκησε επίσης ένα μονοπώλιο. Αλλά ... στις συνθήκες του εμφύλιου πολέμου, από τον αποκλεισμό, την επέμβαση και την πείνα...

(Ωστόσο τότε) το κυβερνητικό κόμμα, ζούσε μια γεμάτη ζωντάνια εσωτερική ζωή. Μια πάλη ομάδων και φραξιών αντικατάστησε σε ένα ορισμένο βαθμό την πάλη των κομμάτων. Σήμερα, που ο σοσιαλισμός έχει θριαμβεύσει «τελειωτικά και αμετάκλητα», ο σχηματισμός φραξιών τιμωρείται με το στρατόπεδο συγκέντρωσης ή με το εκτελεστικό απόσπασμα. ... Το δικαίωμα να ασχολείται με τα πολιτικά ζητήματα έχει αφαιρεθεί από την Κομμουνιστική Νεολαία... Έτσι, διακηρύσσεται ότι η πολιτική είναι μια για πάντα το μονοπώλιο μιας ανεξέλεγκτης γραφειοκρατίας.

Σε μια ερώτηση ενός αμερικανού δημοσιογράφου για το ρόλο του Κόμματος στο νέο σύνταγμα, ο Στάλιν απάντησε για το μονοκομματικό-μονολιθικό καθεστώς: «Αφού δεν υπάρχουν τάξεις, ... δεν μπορεί να υπάρχει εύφορο έδαφος για τη δημιουργία κομμάτων που παλεύουν μεταξύ τους». Και στη συνέχεια ο Τρότσκι καταρρίπτει ...για πλάκα αυτή τη σοβαροφανή (και με 'ταξική' φρασεολογία) μπούρδα: Στην πραγματικότητα, οι τάξεις είναι ετερογενείς. ... (Όσον αφορά το προλεταριάτο) ... η παρουσία «μικρών στρωμάτων», όπως η εργατική αριστοκρατία και η εργατική γραφειοκρατία, είναι αρκετή για να δημιουργήσει ομοιογενή κόμματα, που από την πορεία των πραγμάτων, μετατρέπονται σε ένα από τα όπλα της αστικής κυριαρχίας.

... Από αυτή τη διαφορά γεννήθηκε άλλοτε η ανάγκη να σπάσουμε από τη σοσιαλδημοκρατία και να δημιουργήσουμε την Τρίτη Διεθνή. Ακόμα και αν στη σοβιετική κοινωνία «δεν υπάρχουν τάξεις», η κοινωνία είναι ασύγκριτα πιο ετερογενής και περίπλοκη απ' ό,τι το προλεταριάτο των καπιταλιστικών χωρών, και κατά συνέπεια μπορεί να δώσει αρκετό εύφορο έδαφος για αρκετά κόμματα. Από την άλλη πλευρά με τη λογική του Στάλιν ...

δεν μπορεί να υπάρχει ούτε ένα κόμμα. Γιατί, όπου δεν υπάρχουν τάξεις, δεν υπάρχει χώρος γενικά για πολιτική. ...Υπάρχουν κι άλλα ερωτήματα (που θα δικαιολογούσαν διαφορετικά κόμματα): Πώς να πάμε προς τον σοσιαλισμό με τι ρυθμό, κτλ. Η εκλογή του δρόμου δεν είναι λιγότερο σπουδαία από την εκλογή του σκοπού. Ποιος πρόκειται να διαλέξει το δρόμο; Αν το εύφορο έδαφος για τα πολιτικά κόμματα έχει πραγματικά εξαφανιστεί, τότε δεν υπάρχει λόγος να απαγορεύονται.

Στην προσπάθειά του να διαλύσει τις φυσιολογικές αμφιβολίες του αμερικανού δημοσιογράφου, ο Στάλιν προώθησε μια νέα σκέψη: 'Καταλόγους υποψηφίων θα παρουσιάσει όχι μόνο το Κομμουνιστικό Κόμμα, αλλά όλων των ειδών οι μη-κομματικές κοινωνικές οργανώσεις'. (Εν τω μεταξύ στις οργανώσεις αυτές) τον ενεργητικό ρόλο παίζουν αποκλειστικά οι αντιπρόσωποι των ανώτερων προνομιούχων ομάδων, και την τελευταία λέξη την έχει το «Κόμμα», δηλαδή, η γραφειοκρατία... Αλλά δεν επιτρέπονται ούτε φράξιες. Στην ερώτηση ενός γάλλου δημοσιογράφου ο Μόλοτοφ απάντησε: 'Στο κόμμα... έχουν γίνει απόπειρες να δημιουργηθούν ιδιαίτερες φράξιες... αλλά ... το Κομμουνιστικό Κόμμα είναι στην πραγματικότητα μια μονάδα'. Αυτό αποδειχνεται, καλύτερα από κάθετι άλλο, με τις συνεχείς εκκαθαρίσεις και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Μετά το σχόλιο του Μόλοτοφ, ο μηχανισμός της 'δημοκρατίας' είναι εντελώς 'καθαρός'...»

Κατά τα άλλα: Καθένας και καθετί σύρεται βίαια στη νέα πορεία: ο νομοθέτης και ο λογοτέχνης, το δικαστήριο και η πολιτοφυλακή, η εφημερίδα και η τάξη του σχολείου. ... Η αλφαβήτα του κομμουνισμού παρουσιάζεται σαν 'αριστεριστικές υπερβολές'... Το κυρίαρχο σοβιετικό στρώμα έχει μάθει να φοβάται τις μάζες με έναν εντελώς αστικό φόβο. Ο Στάλιν, με τη βοήθεια της Κομμουνιστικής Διεθνούς, δίνει στα ολοένα μεγαλύτερα ιδιαίτερα προνόμια των ανώτερων κύκλων μια «θεωρητική» δικαίωση, και υπερασπίζεται τη σοβιετική αριστοκρατία από τη λαϊκή δυσαρέσκεια με τη βοήθεια των στρατοπέδων συγκέντρωσης. Για να συνεχίζει να λειτουργεί αυτός ο μηχανισμός, ο Στάλιν είναι υποχρεωμένος, κατά καιρούς, να παίρνει το μέρος του

«λαού» ενάντια στη γραφειοκρατία –βέβαια, με τη σιωπηρή της συναίνεση. Το βρίσκει χρήσιμο να καταφεύγει στη μυστική ψηφοφορία για να εκκαθαρίζει, ως ένα μέρος τουλάχιστον, τον κρατικό μηχανισμό από τη διαφθορά που τον καταβροχθίζει.»...

...Το εσωτερικό καθεστώς του Μπολσεβίτικου Κόμματος το χαρακτήριζε η μέθοδος του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού. Η ελευθερία της κριτικής και η ιδεολογική πάλη ήταν το αμετάκλητο περιεχόμενο της δημοκρατίας στο Κόμμα. Η τωρινή θεωρία ότι ο Μπολσεβικισμός δεν ανέχεται τις φράξιες, είναι ένας μύθος της εποχής της παρακμής. Στην πραγματικότητα, η ιστορία του Μπολσεβικισμού είναι η ιστορία της πάλης των φραξιών.

Έτσι, το καθεστώς του Μπολσεβίτικου Κόμματος, ιδιαίτερα πριν να έρθει στην εξουσία, είναι σε πλήρη αντίφαση με το καθεστώς των σημερινών τμημάτων της Κομμουνιστικής Διεθνούς, με τους «ηγέτες» τους να διορίζονται από τα πάνω και να αλλάζουν εντελώς την πολιτική τους με μια απλή εντολή, με τον ανεξέλεγκτο μηχανισμό τους, υπεροπτικοί στη στάση τους προς τα απλά μέλη, δουλικοί στη στάση τους προς το Κρεμλίνο... Το νέο κυρίαρχο στρώμα «θεωρούσε την Κομμουνιστική Διεθνή σαν ένα αναγκαίο κακό, που θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί όσο πιο πολύ γινόταν, για τους σκοπούς της εξωτερικής πολιτικής.... Μαζί με τη θεωρία του σοσιαλισμού σε μια μόνη χώρα, η γραφειοκρατία έθεσε στην κυκλοφορία τη θεωρία ότι στον Μπολσεβικισμό η Κεντρική Επιτροπή είναι το παν και το Κόμμα τίποτε...

Με τον θάνατο του Λένιν, η κυρίαρχη ομάδα ανάγγειλε μια «λενινιστική στρατολόγηση». Οι πόρτες του Κόμματος, που φυλάγονταν πάντα προσεκτικά, ανοίχτηκαν τώρα διάπλατα. ... Ο πολιτικός στόχος αυτής της μανούβρας ήταν να διαλύσει την επαναστατική πρωτοπορία μέσα σ' ένα ακατέργαστο, χωρίς πείρα, χωρίς ανεξαρτησία, και ακόμα με την παλιά συνήθεια να υποτάσσεται στις αρχές, ανθρώπινο υλικό. Το σχέδιο πέτυχε. ... Ο μηχανισμός είχε κερδίσει την αναγκαία ανεξαρτησία.

Ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός παραχώρησε τη θέση του στο γραφειοκρατικό συγκεντρωτισμό. Στον ίδιο τον κομματικό

μηχανισμό έγινε τώρα μια ριζική αναδιάρθρωση του προσωπικού από πάνω μέχρι κάτω. Το κύριο προσόν του μπολσεβίκου διακήρυσσαν ότι ήταν η υποταγή. Κάτω από το κάλυμμα μιας πάλης με την Αντιπολίτευση, έγινε μια μεγάλης κλίμακας αντικατάσταση των επαναστατών» με πειθήνιους γραφειοκράτες κι αντεπαναστατικά στοιχεία.

Ο Τρότσκι εξηγούσε ότι δεν πρόκειται για μια απλή προσωπική κόντρα Τρότσκι-Στάλιν για τη διαδοχή του Λένιν. Μέσα στις συνθήκες μιας σιδερένιας δικτατορίας οι κοινωνικοί ανταγωνισμοί δεν μπορούν στην αρχή να φανούν παρά μόνο μέσα από τα σώματα του κυρίαρχου κόμματος. Πολλοί θερμιδοριανοί (Αλ αντεπαναστάτες) αναδύθηκαν στην εποχή τους από τον κύκλο των γιακομπίνων (Αλ επαναστάτες). Ο ίδιος ο Βοναπάρτης ανήκε σ' αυτόν τον κύκλο στα νεανικά του χρόνια. Αλλά ενώ το 1917-21, όταν οι παλιές κυρίαρχες τάξεις πάλευαν ακόμα με το όπλο στο χέρι και υποστηρίζονταν δραστήρια από τους ιμπεριαλιστές ολόκληρου του κόσμου, όταν οι ένοπλοι κουλάκοι σαμποτάρανε το στρατό και τις προμήθειες τροφίμων της χώρας **–γιατί τότε ήταν δυνατό να διαφωνεί κανείς ανοιχτά και χωρίς φόβο στο Κόμμα για τα πιο κρίσιμα ζητήματα της πολιτικής;**

Γιατί τώρα, μετά το σταμάτημα της επέμβασης, μετά τη συντριβή των εκμεταλλευτριών τάξεων, μετά τις αναμφίβολες επιτυχίες της εκβιομηχάνισης, μετά την κολεχτιβοποίηση της συντριπτικής πλειοψηφίας των αγροτών, είναι αδύνατο να επιτραπεί έστω και η πιο μικρή λέξη κριτικής ενάντια στους ισόβιους ηγέτες; Γιατί κάθε μπολσεβίκος που θα ζητούσε να συγκληθεί το Συνέδριο του Κόμματος, σύμφωνα με το καταστατικό του, θα διαγραφόταν αμέσως; Επειδή κάθε πολίτης που θα έκφραζε δυνατά μια αμφιβολία για το αλάθητο του Στάλιν, θα δικαζόταν και θα καταδικαζόταν σχεδόν σαν να είχε πάρει μέρος σε μια τρομοκρατική συνωμοσία; ...

Από το Πολιτικό Γραφείο της εποχής του Λένιν, παραμένει τώρα μονάχα ο Στάλιν. Ο Ζινόβιεφ και ο Κάμενεφ, εκτίουν μια ποινή δεκάχρονης φυλάκισης. Ο Ρίκοφ, ο Μπουχάριν και ο Τόμσκι έχουν εκδιωχθεί εντελώς από την ηγεσία, ο Τρότσκι στην εξορία, η

χήρα του Λένιν, η Κρούσκαγια, είναι επίσης σε δυσμένεια. Τα μέλη του σημερινού Πολιτικού Γραφείου, σ' ολόκληρη την ιστορία του Μπολσεβίκικου Κόμματος, κατείχαν δεύτερης σειράς θέσεις. ... (Υπάρχει) ο κανόνας ότι το Πολιτικό Γραφείο έχει πάντα δίκιο, κανείς άνθρωπος δεν μπορεί να έχει δίκιο ενάντια στο Πολιτικό Γραφείο, είναι πολύ πιο αυστηρός τώρα και το Πολιτικό Γραφείο δεν μπορεί νά 'χει δίκιο ενάντια στον Στάλιν, που είναι ανίκανος να κάνει λάθη...

...Το καθεστώς έχει γίνει «ολοκληρωτικό» στο χαρακτήρα, αρκετά χρόνια πριν έρθει αυτή η λέξη από τη Γερμανία. 'Με αχρείες μέθοδες, που μετατρέπουν τους σκεπτόμενους κομμουνιστές σε μηχανές, που καταστρέφουν τη θέληση, το χαρακτήρα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια', έγραφε ο Ρακόβσκι το 1928, 'οι κυρίαρχοι κύκλοι έχουν καταφέρει να μετατραπούν σε μια αμετακίνητη και απαραβίαστη ολιγαρχία, που αντικαθιστά την τάξη και το Κόμμα'. Από τότε η Γκε Πε Ου έχει γίνει ο αποφασιστικός παράγοντας στην εσωτερική ζωή του Κόμματος. Αν ο Μόλοτοφ μπορούσε, το Μάρτη του 1936, να λείι με στόμφο σε έναν γάλλο δημοσιογράφο ότι στο κυρίαρχο κόμμα δεν υπάρχει πια καμιά φραξιονιστική πάλη, είναι γιατί απλά οι διαφωνίες τακτοποιούνται τώρα με την αυτόματη επέμβαση της πολιτικής αστυνομίας.

Τον Μάρτη του 1922, ο Λένιν προειδοποίησε για τον κίνδυνο γραφειοκρατικοποίησης του κόμματος. Έχει συμβεί, είπε, περισσότερο από μια φορά στην ιστορία, ο νικητής να υιοθετήσει την κουλτούρα του νικημένου. Τον ίδιο κίνδυνο διέτρεχαν και οι Μπολσεβίκοι, προειδοποιούσε, να κυριαρχήσουν στοιχεία «απ' έξω κόκκινα κι από μέσα λευκά» (αστικά). Κι αμφέβαλλε αν 4700 κομμουνιστές στη Μόσχα διοικούν εκατοντάδες χιλιάδες γραφειοκράτες του κράτους, αναρωτούμενος μήπως ισχύει το αντίστροφο: «Ποιος καθοδηγεί ποιόν; Αμφιβάλω πάρα πολύ αν μπορείς να πεις ότι οι κομμουνιστές είναι επικεφαλής...», έλεγε ο Λένιν κι υπενθύμιζε ο Τρότσκι.

Ο Κριστιάν Ρακόβσκι έγραφε το 1928 για τη σοβιετική γραφειοκρατία. «Στο μυαλό του Λένιν, και στο μυαλό όλων μας το

καθήκον της ηγεσίας του Κόμματος ήταν να προφυλάξει και το Κόμμα και την εργατική τάξη από τη διαφθείρουσα δράση των προνομίων, των πόστων και του πατροναρίσματος απομέρους εκείνων που ήταν στην εξουσία, από τη συμφιλίωση με τα υπολείμματα των παλιών ευγενών και αξιωματούχων, από την διαφθείρουσα επιρροή της ΝΕΠ, από τον πειρασμό των αστικών ηθών και ιδεολογιών...».

Όπως έχουμε ήδη δει, έγιναν ακριβώς τα αντίθετα... Το σοβιετικό θερμιδύο στις μάζες έχει δώσει το πασίγνωστο ευαγγέλιο της υπακοής και της σιωπής. Η απαγόρευση των φραξιών κατάληξε με μια απαγόρευση να σκέφτεται κανείς διαφορετικά από τους αλάθητους ηγέτες. Η αστυνομική μονολιθικότητα του Κόμματος είχε σαν συνέπεια τη γραφειοκρατική ατιμωρησία που έχει γίνει η πηγή κάθε είδους ακολασίας και διαφθοράς.

Η γραφειοκρατία απέναντι στην Αριστερή Αντιπολίτευση

Η γραφειοκρατία, ήδη πριν το 1927 ήταν αποφασισμένη να τσακίσει την Αριστερή Αντιπολίτευση. «Το 1927, ... ο Στάλιν δήλωσε σε μια συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής, απευθυνόμενος στην Αντιπολίτευση: 'Τα στελέχη αυτά μπορούν να φύγουν μόνο με εμφύλιο πόλεμο!'. ... Οι συνεχείς εκκαθαρίσεις στις οργανώσεις του Κόμματος και των Σοβιέτ έχουν σαν αντικείμενο να εμποδίσουν τη δυσαρέσκεια των μαζών να βρει μια συνεπή πολιτική έκφραση. ... Ευρύτατοι κύκλοι κομμουνιστών και μη κομματικών πολιτών έχουν δυο συστήματα σκέψης, ένα επίσημο και ένα μυστικό. Ο χαφιεδισμός και οι ψίθυροι διαβρώνουν παντού τις κοινωνικές σχέσεις. Η γραφειοκρατία ασφαλώς παρουσιάζει πάντα τους εχθρούς της σαν εχθρούς του σοσιαλισμού. Με τη βοήθεια της δικαστικής πλαστογραφίας, που έχει γίνει μόνιμη κατάσταση, τους αποδίδει κάθε έγκλημα που την βολεύει.

Με την απειλή του εκτελεστικού αποσπάσματος, αποσπάει ομολογίες που η ίδια υπαγορεύει στους πιο αδύνατους, και μετά

κάνει αυτές τις ομολογίες τη βάση για κατηγορίες ενάντια στους πιο δυνατούς... Η πλατφόρμα της Αριστερής Αντιπολίτευσης, απαιτούσε το 1927 να περάσει στον Ποινικό Κώδικα ένας ειδικός νόμος που «θα τιμωρεί σαν σοβαρό έγκλημα ενάντια στο κράτος κάθε άμεση ή έμμεση καταδίωξη ενός εργάτη επειδή κάνει κριτική». Αντί γι' αυτό, πέρασαν στον Ποινικό Κώδικα ένα άρθρο ενάντια στην ίδια την Αριστερή Αντιπολίτευση...

Και συμπληρώνει δηκτικά για την υποκρισία και τα αστικά ένστικτα της σταλινικής γραφειοκρατίας: «Η υστερία του γραφειοκρατικού μίσους ενάντια στη Μπολσεβίκικη Αντιπολίτευση αποκτά μια ιδιαίτερα οξυμένη πολιτική σημασία σε σχέση με την άρση των περιορισμών από τους ανθρώπους αστικής καταγωγής». ... Οι χθεσινοί ταξικοί εχθροί αφομοιώνονται αποτελεσματικά από τη σοβιετική κοινωνία. Έτσι, ο Ποστίσεφ, ένας από τους γραμματείς της Κεντρικής Επιτροπής του Κόμματος, είπε τον Απρίλη του 1936, σ' ένα Συνέδριο της Ένωσης Κομμουνιστικής Νεολαίας: «τα παιδιά των κουλάκων δεν πρέπει να θεωρούνται υπεύθυνα για τους γονείς τους», η κυβέρνηση κατέργησε τους περιορισμούς που συνδέονται με την κοινωνική-ταξική καταγωγή!»...

Στην καταδίωξη των επαναστατών, οι θερμιδοριανοί χύνουν όλο τους το μίσος ενάντια σε εκείνους που τους θυμίζουν το παρελθόν, και τους κάνουν να φοβούνται το μέλλον. Οι φυλακές, οι απομακρυσμένες γωνιές της Σιβηρίας και της Κεντρικής Ασίας, τα γοργά πολλαπλασιαζόμενα στρατόπεδα συγκέντρωσης, περιέχουν το άνθος του Μπολσεβίκικου Κόμματος, τους πιο τολμηρούς και τους πιο ειλικρινείς. Ακόμα και στα μακρινά απομονωτήρια της Σιβηρίας, οι Αντιπολιτευόμενοι καταπιέζονται με έρευνες, ταχυδρομικούς αποκλεισμούς και πείνα. Στην εξορία οι γυναίκες χωρίζονται βίαια από τους άντρες τους, με ένα και μόνο σκοπό: να τσακίσουν την αντίστασή τους και να αποσπάσουν μια αποκήρυξη. Αλλά, ακόμα και κείνοι που αποκηρύσσουν, δεν σώζονται.

Με την πρώτη υποψία ή υπαινιγμό κάποιου πληροφοριοδότη εναντίον τους, υπόκεινται σε διπλή (ακόμα βαρύτερη) τιμωρία. Η βοήθεια

που δίνεται στους εξόριστους ακόμα και από τους συγγενείς τους, διώκεται σαν έγκλημα. Η αμοιβαία βοήθεια τιμωρείται σαν συνωμοσία. Αλλά, στη διάρκεια των «εκκαθαρίσεων» του τελευταίου μήνα του 1935 και του πρώτου εξαμήνου του 1936, εκατοντάδες χιλιάδες μέλη του Κόμματος διαγράφηκαν ξανά, κι ανάμεσά τους πολλές δεκάδες χιλιάδες «τροτσκιστές». Τους πιο δραστήριους τους συνέλαβαν αμέσως και τους έριξαν στις φυλακές και στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Όσο για τους υπόλοιπους, ο Στάλιν, μέσα από την «Πράβντα», συμβούλεψε ανοιχτά τα τοπικά όργανα να μη τους δώσουν δουλειά. Σε μια χώρα όπου ο μοναδικός εργοδότης είναι το κράτος, αυτό σημαίνει καταδίκη σε θάνατο από πείνα. Η παλιά αρχή: αυτός που δεν δουλεύει δεν θα φάει, έχει αντικατασταθεί από μια καινούρια: αυτός που δεν υπακούει δεν θα φάει.»...

Γραφειοκράτες και εφημερίδες πανηγύριζαν το 1936 ότι «οι παρασιτικές τάξεις των καπιταλιστών, των γαιοκτημόνων και των κουλάκων έχουν εντελώς εξαλειφθεί, και έτσι έχει τελειώσει για πάντα η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο...». Τότε δεν απομένει στην κοινωνία τίποτε άλλο από το να πετάξει επιτέλους το ζουρλομανδύα του κράτους. Αντί γι' αυτό το σοβιετικό κράτος έχει αποκτήσει ένα ολοκληρωτικό- γραφειοκρατικό χαρακτήρα, γράφει ο Τρότσκι. Βέβαια ενίοτε αναφερόταν ότι κάποια στοιχεία παλαιότερων τάξεων παρέμεναν, καθώς και «μικρο-κερδοσκόποι, δωρολήπτες και αντισοβιετικοί ψιθυριστές». Και καλά αυτή ήταν η αιτιολόγηση για την όλο και πιο στυγνή δικτατορία, αντί για τον μαρασμό του καταναγκαστικού κράτους. «Η εικόνα ήταν εγκληματικά αυτοαντιφατική. Όλα προχωρούν, φαίνεται, με τον πιο καλό τρόπο που μπορείς να φανταστείς.

Αλλά, τότε, ποια είναι η χρησιμότητα της σιδερένιας δικτατορίας της γραφειοκρατίας; Τους «μικρούς κερδοσκόπους» και τους «ψιθυριστές» μπορούν να τους ξεκάνουν με το τίποτε τα υπερδημοκρατικά Σοβιέτ. 'Δεν είμαστε ουτοπιστές', απαντούσε ο Λένιν το 1917 'και με κανέναν τρόπο δεν αρνούμαστε ότι είναι δυνατό και αναπόφευκτο να γίνουν υπερβολές απομέρους μεμονωμένων προσώπων, και, έτσι, ότι είναι αναγκαίο να

καταστρίλουμε τέτοιου είδους υπερβολές. Αλλά... γι' αυτό δεν χρειάζεται μια ιδιαίτερη μηχανή, ένας ιδιαίτερος μηχανισμός καταπίεσης.

Αυτό θα γίνει από τον ίδιο τον ένοπλο λαό, με την ίδια απλότητα και ευκολία που οποιοδήποτε πλήθος πολιτισμένων ανθρώπων, ακόμα και στη σύγχρονη κοινωνία, χωρίζουν δυο ανθρώπους που τσακώνονται, ή σταματούν μια πράξη βίας ενάντια σε μια γυναίκα'»... Οι «ψιθυριστές» δεν αποτελούν αιτία για ένα ολοκληρωτικό καθεστώς. Αντίθετα αιτία αποτελούσε μια γραφειοκρατική άρχουσα τάξη που για να επιδιώξει αστικούς σκοπούς και προσωπικά προνόμια, αποσπώντας τη μέγιστη υπεραξία από το ξεζούμισμα εργατών και αγροτών, χρειαζόταν το μέγιστο των κατασταλτικών μηχανισμών εναντίον τους.